

Gebiedsontwikkeling Dongeradielen



Inhoud

- Nieuws over de voorzitter
- Onderzoeken
- Ideeën voor maatregelen wateroverlast
- Grondzaken
- Vervolg

Voorwoord

In het gebiedsproces Dongeradielen zoeken we samen met de streek naar oplossingen voor de nadelige effecten van bodemdaling door gaswinning op de waterhuishouding in het plangebied. Daarnaast onderzoeken we of er in het gebied andere opgaven, kansen of wensen zijn die we in samenhang hiermee kunnen meenemen. Bijvoorbeeld op het gebied van natuur, landschap of klimaat.

In deze nieuwsbrief praten we u graag bij over waar we zoal mee bezig zijn en wat volgende stappen zijn. We beginnen met nieuws over de voorzitter van de gebiedscommissie.



Voorzitter

Vanwege gezondheidsredenen heeft Marga Waanders helaas afscheid moeten nemen als voorzitter van de gebiedscommissie Dongeradielen. We zijn haar heel dankbaar voor wat ze voor het gebiedsproces heeft gedaan en wensen haar veel sterkte.

Albert van der Ploeg is benoemd als nieuwe voorzitter van de gebiedscommissie. Geboren en getogen op Tibben kent hij het plangebied door en door. Als wethouder van de gemeente Dongeradeel is hij bestuurlijk actief geweest in het gebied. Daarnaast heeft hij in diverse functies zeer ruime ervaring met opgaven in het landelijk gebied. De gebiedscommissie is verheugd dat Van der Ploeg aan de slag gaat als nieuwe voorzitter.

Onderzoeken

We onderzochten in de afgelopen periode wat de effecten van bodemdaling door gaswinning op het watersysteem precies zijn. De resultaten van die onderzoeken gebruiken we om (samen met de streek) maatregelen te bedenken waarmee we die effecten kunnen herstellen of compenseren.

Drainage

In de enquête die we vorig jaar onder agrariërs hielden, werd het 'onder water staan van drainage' het vaakst als knelpunt in de waterhuishouding genoemd. We onderzochten welk aandeel bodemdaling door gaswinning daarin heeft en welke andere factoren een rol spelen. Daarvoor zijn op drie locaties in het plangebied ook de hoogtes van drainagebuizen, waterpeilen en het maaiveld gemeten.

De belangrijkste conclusie is dat bodemdaling door gaswinning niet alleen het onder water staan van drainage veroorzaakt. Ook andere oorzaken, zoals aanleghoogte en peilbeheer, spelen een rol. De resultaten van het onderzoek gebruiken we bij het opstellen van een regeling. In deze regeling kunnen

agrariërs onder bepaalde voorwaarden een deel van de kosten voor (her)drainage vergoed krijgen.

Wateroverlast

In maart 2024 presenteerden we, tijdens een bijeenkomst in Eanjum, de knelpunten bij wateroverlast. Wateroverlast speelt nu al in het gebied en neemt toe naarmate de bodem meer daalt. De meeste bodemdaling door gaswinning heeft overigens al plaatsgevonden. Ook door klimaatverandering neemt de overlast bij extreme neerslag toe.

In de periode na de bijeenkomst deden we vervolgonderzoek. Bijvoorbeeld naar hoeveel kubieke meter waterberging (het bergingstekort) er ontbreekt om die knelpunten bij wateroverlast op te lossen. Zo weten we bijvoorbeeld nu dat er ongeveer 3 m³ bergingstekort opgelost moet worden om 1 m³ wateroverlast op grasland te voorkomen. Voor akkerland is dat ongeveer 15 m³ bergingstekort bij 1 m³ wateroverlast.

Met deze informatie werken we nu aan de ideeën voor maatregelen.





Ideeën voor maatregelen wateroverlast

In de vorige nieuwsbrief informeerden wij u over het verzamelen van mogelijke oplossingen voor wateroverlast die ontstaat als gevolg van bodemdaling door gaswinning. Bij het uitwerken van concrete ideeën volgen we de onderstaande drie stappen.

1. Wateroverlast beperken: dit kan mogelijk door:
 - a. de huidige ruimte voor waterberging beter te gebruiken, door water bij extreme neerslag kort te bergen in peilvakken waar op dat moment bergingsruimte is. Hiervoor moeten bijvoorbeeld stuwen worden verhoogd.
 - b. de huidige capaciteit van gemaal Dongerdielen beter te gebruiken. Het gemaal heeft een flinke capaciteit. Door water bij extreme neerslag sneller bij het gemaal te krijgen, kan de capaciteit beter benut worden. Hiervoor moeten bijvoorbeeld sloten en duikers verbreed worden richting het gemaal.
 - c. waterbergingsruimte te vergroten, bijvoorbeeld door bermen deels af te graven.
2. Wateroverlast concentreren: er zullen, ondanks de maatregelen om wateroverlast te beperken, waarschijnlijk nog knelpunten overblijven. Het

idee in deze stap is om overlast bij extreme neerslag ruimtelijk zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld door sloten, duikers en waterinlaten richting de laagst gelegen graslanden te verruimen. Of door retentiegebieden in te richten, waar bij hoge waterstanden tijdelijk het teveel aan water wordt vastgehouden. Hierdoor wordt de overlast beperkt tot een zo klein mogelijk gebied.

3. Wateroverlast afkopen: op de plekken waar wateroverlast niet opgelost wordt na stap 2, kopen we schade af. Bijvoorbeeld op de plekken waar het teveel aan water geconcentreerd is. Voor het vergoeden van schade als gevolg van wateroverlast maken we een regeling.

We hebben intussen een aantal percelen landbouwgrond gekocht. Het idee is deze grond te gebruiken voor ideeën zoals hierboven genoemd. Bijvoorbeeld om te ruilen met gronden waarop het overtollige water geconcentreerd wordt, of als compensatie voor het verbreden van sloten.



Grondzaken

Opstallen melkveehouderij

De provincie Fryslân heeft vorig jaar voor het gebiedsproces Dongeradielen een volledige melkveehouderij aan de Monnikhústerwei 5 te Eanjum gekocht. Het ging daarbij vooral om de ca. 70 ha grond, die benut zal worden voor het gebiedsproces.

Het is onwenselijk de bijbehorende opstallen langdurig leeg te laten staan. De gebiedscommissie is benieuwd welke ideeën er – geheel vrijblijvend – in de streek zijn over een mogelijke invulling of benutting van deze locatie. Ideeën die wij de provincie mogelijk kunnen voorleggen. We zijn op zoek naar ideeën die van meerwaarde zijn voor het gebiedsproces Dongeradielen en passen binnen het beleid en de wet- en regelgeving waaraan de provincie is gehouden.

Heeft u hier ideeën over? Dan kunt u voor 1 januari 2026 contact opnemen met Jouke Eppenga, secretaris van de gebiedscommissie, via j.eppenga@fryslan.frl.

Aankoop landbouwpercelen

Eind 2024 heeft de provincie, op advies van de gebiedscommissie Dongeradielen, ongeveer 15 hectare landbouwgrond aangekocht voor het gebiedsproces. De gronden liggen tussen Moarre-Ljussens en Eanjum en worden jaarlijks in kortdurende pacht uitgegeven, tot het moment dat deze ingezet worden voor het gebiedsproces.

De gebiedscommissie blijft de komende tijd geïnteresseerd in aankoop van gronden die gebruikt kunnen worden voor het gebiedsproces.

Vervolg

Het schetsen van concrete ideeën kost meer tijd dan we hadden verwacht. Het is een complex vraagstuk en maatregelen hebben invloed op elkaar. Ook hebben we te maken met personeelskrapte. Zowel bij het waterschap, dat voor vele uitdagingen staat, als bij adviesbureaus.

Het schetsen van onze eerste ideeën is bijna klaar. We verwachten dat we u binnenkort een uitnodiging sturen om die ideeën tijdens een inloopbijeenkomst in 2026 met u te delen.

In de volgende stap laten we beoordelen wat het effect van de ideeën is op het watersysteem: hoeveel knelpunten lossen ze op en waar blijven knelpunten bestaan? Met die informatie willen we graag meer in detail in gesprek met de streek: welke ideeën spreken aan en welke andere suggesties zijn er? In eerste instantie gaan we in gesprek met de grondeigenaren en -gebruikers. Daarvoor organiseren we volgend jaar bijeenkomsten. We denken aan bijeenkomsten in kleine groepen per deelgebied.

De reacties uit die bijeenkomsten verwerken we in een schetsontwerp. Met dit schetsontwerp onderzoeken we welke kansen (bijvoorbeeld op het gebied van klimaatverandering, natuur of recreatie) daar mogelijk aan toegevoegd kunnen worden. Zo werken we stap voor stap toe naar een gebiedsplan.